

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพะเยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาด้านการพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ของสภาการพยาบาล ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป และไม่อยู่ระหว่างลาศึกษาต่อ จาก 9 กลุ่มงาน สังกัดกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลพะเยา จำนวนทั้งหมด 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรตามกลุ่มงาน มีจำนวนทั้งหมด 280 คน
2. คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 อ้างใน บุญใจ ศรีสถิตยัณราทร, 2547) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 165 คน เนื่องจากโอกาสที่จะได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาไม่ครบตามจำนวน หรือไม่สมบูรณ์ได้ถึง ร้อยละ 10-20 (Woldehanna, 2002) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 รวมเป็นทั้งหมด 198 คน
3. คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนสัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่มงานให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามที่คำนวณได้ ยกเว้น 1 กลุ่มงานที่มีประชากรเพียง 1 คน จึงนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ต้องคำนวณตามสัดส่วน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มงาน

กลุ่มงาน	พยาบาลวิชาชีพ	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ผู้ป่วยนอก	50	36
2. ห้องผ่าตัด	29	20
3. ผู้ป่วยหนัก	16	12
4. สูติกรรม	33	23
5. ศัลยกรรม	35	24
6. อายุรกรรม	52	37
7. เด็ก	17	12
8. ห้องพิเศษ	47	33
9. ศูนย์เครื่องมือแพทย์	1	1
รวม	280	198

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับอายุ เพศ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงพยาบาล การได้รับการศึกษาอบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และการบริหารการพยาบาล ลักษณะของคำถามเป็นคำถามปลายปิดที่มีคำตอบให้เลือก และช่องว่างสำหรับคำตอบเพิ่มเติม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำตามกรอบแนวคิดของเบนนิส (2003) ซึ่งดัดแปลงโดย เรมวดี นันทิสุภวัฒน์ และ อรอนงค์ วิชัยคำ (2548) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 45 ข้อ ประเมินระดับสมรรถนะภาวะผู้นำ 5 ด้าน ดังนี้

1. แรงขับเคลื่อนด้วยความมุ่งมั่น ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36, 41
2. ความฉลาดทางเชาว์อารมณ์ ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42
3. การสร้างความไว้วางใจ/การเพิ่มความสามารถให้ผู้อื่น ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43
4. ความคิดรวบยอด ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39, 44
5. การคิดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45

คำถามทั้งหมดเป็นข้อความทางบวก ยกเว้นคำถามข้อ 2, 8, 9, 11, 13, 15, 27, 35, 38, 39 และ 42 เป็นข้อความทางลบ โดยมีคำตอบให้เลือกตอบในมาตราส่วนประมาณค่า (likert scale) 5 ระดับ ดังนี้

การแสดงผลพฤติกรรม	ข้อความในทางบวก	ข้อความในทางลบ
พฤติกรรมที่กระทำสม่ำเสมอ	ให้ 4 คะแนน	ให้ 0 คะแนน
พฤติกรรมที่กระทำบ่อยๆ	ให้ 3 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
พฤติกรรมที่กระทำนานๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
พฤติกรรมที่แทบจะไม่เคยกระทำ	ให้ 1 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
พฤติกรรมที่ไม่เคยกระทำ	ให้ 0 คะแนน	ให้ 4 คะแนน

การคิดคะแนนแบบสอบถามสมรรถนะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพ คิดตามเกณฑ์การแปลค่าคะแนนของเบนนิส (Bennis, 2003) ดังนี้

ถ้าคะแนนรวมของแต่ละด้านเท่ากับ 36 หมายถึง มีสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านนั้นอยู่ในระดับดีมาก (absolute strength)

ถ้าคะแนนรวมของแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 30 ถึง 35 หมายถึง มีสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านนั้นอยู่ในระดับดี (relative strength)

ถ้าคะแนนรวมของแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 24 ถึง 29 หมายถึง มีสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลางที่ควรได้รับการพัฒนา (posocial sciences teamble development area)

ถ้าคะแนนรวมของแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 18 ถึง 23 หมายถึง มีสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำต้องได้รับการพัฒนา (development area)

ถ้าคะแนนรวมของแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 12 ถึง 17 หมายถึง มีสมรรถนะภาวะผู้นำในด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำมากจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง (posocial sciences teamble block)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำตามกรอบแนวคิดของเบนนิส (2003) ที่ดัดแปลงโดย เรมวล นันทสุภวัฒน์ และอรอนงค์ วิชัยคำ (2548) มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) เท่ากับ .92 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .84

การหาความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลเชิงคำ จำนวน 20 คน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ .78 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือรายด้าน ดังนี้ ด้านแรงขับเคลื่อนด้วยความมุ่งมั่น มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .51 ด้านความฉลาดทางเชาวน์อารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .18 ด้านการสร้างความรู้ทางใจ/การเพิ่มความ สามารถให้ผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .30 ด้านความคิดรวบยอด มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .28 และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .43 หลังจากนั้นได้นำมาพัฒนาข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของกลุ่มทดลอง เพื่อให้เกิดความชัดเจน ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การพิทักษ์สิทธิประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้รับอนุญาต ผู้ศึกษาทำหนังสือแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล ชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นไปด้วยความสมัครใจ และการศึกษารั้งนี้ถือเป็นความลับ ไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถาม และจะนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเท่านั้น ผลการศึกษาจะนำเสนอในภาพรวม ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ตอบแบบสอบถาม และหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาแล้ว ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจะถูกทำลายทันที เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในการตอบแบบสอบถาม หลังจากตอบแบบสอบถามครบทุกข้อแล้ว ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพับใส่ซองที่ผู้ศึกษาได้เตรียมไว้ให้ ปิดผนึกให้เรียบร้อย แล้วส่งกลับคืนที่หอผู้ป่วยที่ผู้ศึกษาทำงานอยู่

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาคำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือผ่านประธานกรรมการบริหาร หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล แผน ข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพะเยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลพะเยาเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในแต่ละหน่วยงานในขณะที่ไปแจกแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามจะแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีตอบแบบสอบถาม สิทธิของผู้ตอบแบบสอบถาม พร้อมเตรียมซองสำหรับส่งแบบสอบถามกลับคืนไว้ที่หน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้ศึกษาได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามที่หน่วยงานรวบรวมไว้ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2549 ถึง 15 เมษายน 2549 ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 198 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 188 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.95 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด
4. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.44 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด
5. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย พิสัย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
3. การคิดคะแนนแบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำของพยาบาลวิชาชีพ คิดตามเกณฑ์การแปลค่าคะแนนของเบนนิส (Bennis, 2003)